

Berättelser om Attsjötorps torp, backstugor och fastigheter

Innehållsförteckning:

Granholmen	
Källelycke	
Klas Emil på Ljungebacke	sid 2
Moen	
Nya Moen	
Nyadal	
Margit Lundell minns uppväxten på Nyalund, ungdomsår med hårt arbete och glädjen i musiken	sid 6
Lindströms stuga	

Klas Emil på Ljungebacke blev intagen vid Drottning Josefinas räddningsanstalt och fick sedan ett hem på Kårestad Stom.

Den 4 augusti 1897 ansökte vicekomminister A. P. Urzander på Fägerstad prästgård om att Klas Emil på Ljungebacke under Attsjötorp skulle få bli intagen vid Drottning Josefinas räddningsanstalt för vanvårdade barn. Önskan var att den 11-årige gossen skulle erhålla nödig vård och om möjligt bli en nyttig medlem inom samhället. Prästen bifogade ett intyg: "Klas Emil, oäkta sonen till Helena Petersdotter, är i hög grad vanvårdad och bor hos sin mor, som i sin tur bor hos arbetaren Johan Petersson, som sägs vara fader till honom. Klas Emil är i fara att rent av bliva samhällsvådlig eftersom föräldrarna uppammar honom till odygder och när han gör en dylik, roar det dem." Enligt Urzander var pojken dåligt utrustad å huvudets vägnar. Att han fick nedsättande kommentarer från sina jämnåriga, berodde nog mest på att han kom från ett dåligt hem med dåligt rykte, trodde prästen. När gossen lekte med sina jämnåriga uppstod ofta bråk, men då kom modern och tog honom i försvar och sade opassande saker som: "I veten icke vad Klaes kan göra Eder; han kan gå och tända eld på edra ladugårdar och ingen kan göra honom någonting därför." Att Klas inte gjorde några framsteg i skolan, tillskrevs hans dåliga hemförhållanden, som motarbetade allt som skolan ville att eleverna skulle lära sig. Så det var inte lätt att skaffa Klaes ett hem inom församlingen eftersom hans föräldrar då skulle bo allt för nära. Därför vore det bäst om pojken skulle få komma in vid Drottning Josefinas räddningsanstalt för vanvårdade barn inom Kronobergs län, ansåg Urzander. Prästen intygade att det som ovan hade anförts dels var självupplevt, dels hade inhämtats genom trovärdiga personer.

Efter att ansökan hade godkänts gällde det att hitta ett bra fosterhem för Klas. Tack vare handlande August Andersson i Moheda, fick Räddningsanstalten tips om en familj som ägde och bodde på 1/8 mantal Kasttorp under Horda Gydingsgård i Moheda. Gården var avsidet belägen och familjen hade inga barn. Husfolket utgjordes av modern, som var änka och hade två stycken stora kraftiga söner, 42 respektive 39 år gamla, samt en dotter på 33 år. Ingen av dem var gift och dödsboet efter familjefadern, som avled föregående år, var ännu oskiftat. Alla var kända för att vara arbetsamma och ordentliga och dottern var "ett skarpt fruntimmer i familjen". De hade flera gånger tidigare tagit emot utackorderade barn, som vuxit upp till dugliga personer. Andersson rekommenderade att man kontaktade dottern Mathilda Johansson, eftersom det var hon som brukar göra upp husets affärer. Redan den 14 augusti 1897 infann sig den blivande fostermodern hos seminarierector Arcadius i Växjö för att underteckna kontraktet. Mathilda skulle föda, kläda och kristligt uppfostra Klaes Johansson och öva pojken inom jordbruk eller annan näring som han kunde ha anlag för. Ersättningen på sammanlagt åttio kronor betalades ut i slutet av varje halvår. Kontraktet gällde under ett år och kunde förlängas, men om barnet vanvårdades eller försumrades skulle det flyttas till ett annat fosterhem. Efter undertecknandet fick Mathilda fostersonen Klas med sig hem.

Mathilda Johansson hade 1898 rest till den efterlängtade Sigfridsmarknaden, som under många hundra år hade hållits i Växjö i februari månad, och den 15 februari mottog hon ersättningen för ett halvt års fostervård. Egentligen skulle hon inte fått betalt förrän nio dagar senare. Troligen hade den driftiga kvinnan utverkat tillstånd att få pengarna tidigare och därmed besparat sig en resa på sju mil mellan Heda och Växjö. I juli samma år skrev Mathilda Johansson till Drottning Josefinas räddningsanstalt och bad att få återlämna Klas Emil Johansson den 24 augusti när kontraktstiden skulle löpa ut. Nu fick rektor Arcadius och Furuby fattignämnd bekymmer; om inte detta väl vitsordade fosterhem ville ta hand om pojken, var skulle han då placeras? Vid en extra inkallad kommunalstämma beslöts att ansöka om en plats för Klas på Smålands idiothem. Gossen blev undersökt av läkaren Josef Fryding som inkom med ett läkarbetyg där elva frågor hade besvarats. Bland annat ville Idiothemmet ha reda på föräldrarnas sociala status och hälsotillstånd, om de var släkt med varandra eller hade fallenhet för dryckenskap, vilket Klas Emils far hade. Det var obekant om gossen hade varit frisk vid födseln, men redan vid skolstarten var han egendomlig till humöret och hade besynnerliga böjelser. Dessutom hade han svagt förstånd, men hans abnorma tillstånd hade de sista två åren blivit alltmer framträdande. Pojken hade ett hetsigt lynne, visade brist på bildbarhet och hade en barnslig livlighet. Kroppsligt sett var den 12-årige pojken tämligen välutvecklad och hade en 10-årigs konstitution. Huvudets form visade ingen deformitet. Rörelseförmågan var god men talet var sluddrigt. Doktorn bedömde att den främsta orsaken till barnets abnorma tillstånd berodde på föräldrarnas förståndssvaghet och faderns dryckenskap. Angående den själsliga utvecklingen, så gav pojken ett slött men samtidigt skyggt intryck och hade svårt att fixera blicken. Minnet var kort och klent, uppfattningsförmågan ofullständig och omdömet oklart. Sinnelaget bedömdes som egensinnigt och pengars valörer förstod han sig inte på. Det frågades speciellt om smittsamma sjukdomar, fram för allt tuberkulos i alla dess former, men här kunde doktor Fryding meddela att det inte fanns några misstänkta fynd av tuberkulos varken i lungorna eller i benstommen och inga symptom på syfilis. Läkaren intygade sammanfattningsvis att gossen Klas var kroppsligen frisk men abnorm till förståndet, dock inte värre än att han var mottaglig för lämplig uppfostran.

Även Peter Johansson som var kommunalnämndens ordförande i Furuby, måste fylla i en blankett från Smålands Idiothem i samband med ansökan för Klas. Här beskrivs pojkens mor Helena som slösint och far Peter som begiven på dryckenskap och att denne hellre sysselsatte sig med fiske och jakt än med ordentligt arbete. Klas hade gått i småskolan men kunde inte lära sig något. Bokstäver kunde han uppfatta men klarade inte sätta ihop dem till ord. Pojken uppfattade färger och bilder, men var egensinnig och skygg. Andra barn brukade vara elaka mot honom och då hade han försökt att hämnas, främst genom stenkastning. Klas kände igen personer runt sig och visade tillgivenhet för modern och fadern och fosterföräldrarna. På frågan om han kunde iakttaga renlighet och själv klarar av att inta sina måltider, svarades jakande men han sakade musikalitet eller andra fallenheter. Pojken kunde ganska väl förstå vad som sades, klarade att utföra små uppdrag och kunde hållas sysselsatt eller leka under tillsyn. Fast Klas föräldrar levde, var det Furuby kommuns skyldighet att bekosta barnets underhåll. Förutom dessa frågeformulär krävdes prästbetyg från både Furuby och Moheda

socknar. Baserat på detta underlag gjordes bedömningen att Klas kunde antas till Smålands Idiothem mot en årlig kostnad av 350 kronor, varav etthundra kronor betalades av Drottning Josefinas räddningsanstalt. Vid en extrainkallad kommunalstämma i Furuby ansågs denna kostnad allt för hög. Om fattigvården i Furuby måste hämta hem gossen från Moheda, skulle Peter Johansson underrättas för att ombesörja transporten. Det hela löste sig genom att Mathilda Johansson erbjöds en tjugo kronor högre ersättning och behöll Klas som fosterson mot 100 kronor per år. Efter denna löneförhöjning förblev Mathilda pojken fostermor tills åldersgränsen för Räddningsanstaltens åtaganden hade passerats.

Den 26 augusti 1901 fyllde Klas femton år och då upphörde Räddningsanstaltens betalningsansvar. Eftersom pojken själsförmögenheter var dåligt utvecklade, klarade han varken av att lära sig läsa innantill eller att lära sig Luthers katekes utantill och kunde således inte bli konfirmerad. Inte hellre kunde Klas försörja sig själv genom att arbeta som dräng. Furuby socken betygade sin tacksamhet för den vård som Räddningsanstalten hittills välvilligt hade lämnat Klas och anhöll om att han skulle få bo ett år till som fosterson på gården Kasttorp, men då så billigt som möjligt.

I april 1902 skrev rektor Arcadius till kommunalnämndens ordförande i Furuby och informerade om att Klas var fysiskt frisk och under lämplig tillsyn så arbetsduglig att han fullt ut kunde göra skäl för kläder och föda. Däremot sakade pojken omdömesförmåga och kunde lockas till vad som helst. Därför borde han inte lämnas till föräldrarna utan anförtros åt någon omutlig och barmhärtig person som lät honom arbeta efter sin förmåga, men samtidigt behövde pojken styras och ledas. Det allra viktigaste var att man såg till att han inte råkade ut för dåliga människor. Den 27 augusti hämtades Klas hem till Furuby socken efter fem år som fosterbarn. Färden gick till Kårestad Stom, en stor gård som disponerades av pastoratet, men brukades av en arrendator. 1909 blev ett nygift par, Karl Johan och Anna Gustava Johannesson, arrendatorer och 1911 föddes dottern Berta, deras enda barn.

Berta gifte sig med Valdemar Karlsson, sonen till handlaren på Högalund i Attsjö. När det unga paret övertog arrendet på gården, fortsatte Klas att höra till familjen. Siv Evertsson, som nu är i åttiofem år, var en av Berta och Karl Valdemars fyra döttrar och för Siv var Klas en självklar del av uppväxten. Han var säregen och höll sig för sig själv, men bodde inte i någon drängkammare utan sov i en utdragssoffa i köket. Varje kväll låstes skafferidörren, annars åt Klas upp maten. För att han inte skulle rota i hela huset låstes också alla dörrar från köket, utom ytterdörren. Klas levde i sin egen värld och hade ett hetsigt humör. - Vi fick absolut inte titta på honom för då blev han vansinnig och vi aktade oss för att röra honom, men det var vi så invanda med, berättar Siv. Mor Berta hade varit noga med att lära sina döttrar detta redan när barnen var små. En enda gång råkade Siv möta Klas blick och den var vild. Hon tyckte sig se vansinnet som bodde inombords. - Vi undvek att komma för nära men var inte rädda för honom och han skadade aldrig någon, säger Siv. Klas svarade på tilltal, men sade aldrig något spontant. Om något gick honom emot, kunde han bli våldsam och då måste far Valdemar hålla Klas om axlarna och skaka honom så att han lugnade ner sig. På söndagarna tvättade sig Klas extra ordentligt, rakade av skäggstubben och gick upp på andra våningen till sin egen garderob för att klä sig söndagsfin. Det var en rutin han hade fått lära sig under uppväxten.

Mormor Anna var en allvarsam person och en riktig arbetsmyra som skötte mycket av hushållet så länge hon orkade. Att vara arrendatorer på Kårestad stom var krävande och mamma Berta arbetade mycket både ute på åkrarna och med djuren i stallet. Klas var med familjen i det vardagliga arbetet men klarade bara av enklare sysslor och kunde inte arbeta självständigt utan behövde vägledas. Att klyva ved och köra in den i vedboden gick bra och att mocka och strö under korna. Det gällde att sysselsätta honom och Siv minns hur han hade en egen högaffel och försökte hjälpa till att hänga upp hö på rian (höhässjan) så gott han kunde. Också när Klas inte kunde delta i arbetet, följde han med och tittade på. - Alla i Kårestad kände till Klas och när flickorna på Stommen tog kamrater med hem, så var det inget konstigt med det, säger Inger Karlsson, vars syster ibland följde med sin väninna Aina som bodde där.

Siv fick berättat för sig att när hennes morföräldrar blev arrendatorer på gården 1909, så bodde Klas redan där. De första åren på 1900-talet, när han just hade kommit till Kårestad Stom, brukade Klas gå ner till de andra ungdomarna i byn men ställde till med en massa oreda och råkade ofta i slagsmål. Med åren höll han sig hemma alltmer och undvek kontakt med utomstående. Efter mer än sextio år på gården, vistades Klas på ålderdomshemmet i Hovmantorp under sitt sista levnadsår och dog där 1964 vid 76 års ålder. Tack vare familjerna på Kårestad Stom och deras enastående insats, fick Klas Emil Johansson ett mycket bättre liv än vad någon hade kunnat tänka sig. Genom unika dokument från Drottning Josefinas räddningsanstalt, som finns på Kronobergsarkivet, har det varit möjligt att lyfta fram ett funktionshandikappat och vanligtvis osynliggjort barn från en enkel backstuga i Attsjö. Historien visade oss att komminister Urzander hade fel när han lade hela skulden för Klas agerande på pojkens fattiga föräldrar på Ljungedal. Frågan är vilken diagnos Klas hade fått om han levt idag; autism eller någon bokstavskombination?

Källor:

Arkiv Digital Kyrkoböcker från Furuby och Moheda socknar.

Drottning Josefinas Räddningsanstalt för vanvårdade barn i Kronobergs län. Kontrakt N:o 160 i volym D1b. Klas Emil Johansson 1897-1902. Kronobergsarkivet.

Svensk lokalhistorisk databas. Kommunalnämndsprotokoll från Furuby socken 1897 – 1902.

Telefonsamtal den 25 november 2022 med Inger Karlsson, uppvuxen på Kårestad Björsagård.

Telefonsamtal den 25 november och 29 december 2022 med Siv Evertsson, uppvuxen på Kårestad Stom.

Margit Lundell minns uppväxten på Nyalund, ungdomsår med hårt arbete och glädjen i musiken.

Margit Gustavsson berättar för Bodil Stefansson 2011-10-23.

År 1938 flyttade familjen till Nyalund och mor födde lillasyster Brita på BB. Detta var efter att far hade skadat höften och legat på lasarettet i ett halvår, som vi till slut blev vi tvungna att flytta från huset i Kvarnaryd. Jag har mycket funderat på detta; många får benbrott vid höften, men det brukar ju läka och sedan kan de gå igen. Det måste ha varit en operation som misslyckades på sjukhuset i Växjö, för far kunde ju nästan inte stödja på benet efteråt. Han låg ju där i ett halvår och blev sedan handikappad för resten av livet. Det var ett elände och mor, som var med barn, hade väl förtagit sig på något vis och fick blödningar. Hur hon tog sig in till sjukhuset i Växjö vet jag inte... Då var jag nio år.

Om far skulle få ut sin pension, som var på 30 kronor och 20 öre, fick han inte äga något. Därför blev det vår äldste bror Elis som köpte Nyalund av farbror Axel, men naturligtvis fick vi lov att bo där allihop. Precis som på Kvarnaryd, måste vi barn hjälpa till mycket när vi kom till Nyalund. Där hade vi en torvströmosse. Min äldste bror Elis grävde själv upp torven för hand, ofta efter att han kom hem från sitt dagsverke och tills det blev mörkt på kvällarna. Därefter breddes torven ut på tegar och så vände vi på den. För att torven skulle torka bättre, skulle den kuvas och då var far med. Vi tog fram torven till honom och han staplade den ordentligt. De första fem åren som vi bodde på Nyalund arrenderade vi jorden på Kvarnaryd, för på Nyalund fanns bara små åkerlappar med en massa sten. Vi hade tre kor och en på tillväxt, men aldrig några får. När jag var nio år lärde jag mig mjölka, men det var inte så lätt i början. Jag minns också hur mor och jag åkte till linbasta i Lilla Lysteryd och då kom det andra kvinnor för att hjälpa till att skakta linet. Min första cykel köpte jag när jag var tretton år, för jag hade ju alltid varit borta hos bönderna och jobbat och tjänat ihop lite pengar. Vi var ofta på Möcklehults bondgård och arbetade med att sätta och plocka potatis och gallra betor och sådant där. Min bror Bengt var ju lite affärsman och hade ordnat en cykel som en lärarinna hade haft. Det var en riktigt fin cykel för sjuttiofem kronor.

En gång när vi bodde på Nyalund körde Elis oss med häst till julottan. Det var festligt! Och så skulle vi syskon alltid sjunga i kyrkan på julottan. Musiken har varit viktig för mig hela livet. Mor hade lärt sig spela orgel innan hon var gift. Då bodde hon på Jössagården i Attsjö och umgicks med lärarinnan i byskolan. Ibland sjöng mor några visor för oss barn, men sedan hade hon det allt för jobbigt för att orka sjunga mycket. Mest var det gamla skillingtryck som "I låga ryttartorpet". Du har kanske hört den, om soldaten som kom hem...? Och Lejonbruden och Elvira Madigan. Alla mina syskon var mer eller mindre musikaliska och mina systrar kunde spela så in i Norden på den där orgeln. Vi hade ingen radio, utan far sjöng ofta med oss ur psalmboken på kvällarna och lärde oss melodierna. Han spelade dragspel, men hade inget på

flera år - antagligen för att han inte hade råd med det. När vi bodde på Nyalund köpte Elis ett till honom, ett sådant där med två rader och far spelade så fantastiskt. Han spelade bland annat Attsjöpolkan och vi dansade i köket. Mina småsyskon började dansa lika fort som de började gå. Så roligt vi hade många gånger! Ungdomar kom det till oss - från Thorslund och från de andra ställena. Jag tyckte mycket om att dansa. Så fort jag var konfirmerad fick en gå ut och dansa. Och sjunga skulle vi alltid göra när det kom någon. Jag minns speciellt 1945 när melodin "Violer till mor" var populär. Den spelade vi och sjöng ofta. Sedan en sommar när jag var sexton, hade min bror Bengt köpt ett redigt dragspel och gick på Hagströms musikskola och fick lära sig noter och att spela. Han hade en mycket bra sångröst också. Bengt var ju född närmast innan jag och vi höll ihop hela livet, som ler och långhalm, vet du. Mina stora bröder började tjäna lite pengar själva och Robert, som jobbade i skogen, köpte en vevgrammofon och skivor så vi lärde ju oss alla schlagerbitarna och spelade grammofon och dansade. Där var de där skivorna med Edvard Persson och så Alice Babs. Det var ju inte alla som **hade** grammofon på den tiden, så ungdomarna kom från Thorslund och Jössagården och vi dansade vals och foxtrott och schottis och hambo och polka.

När jag var femton år och konfirmerad skulle jag ut och tjäna som mina äldre systrar hade gjort. Man tjänade som piga, men hembiträde hette det då. Jag kom hösten 1944 till en familj i Växjö. Hur mor hade fått kontakt med dem vet jag inte. Familjen hade tre barn och det var vanligt på den tiden att de, som bodde i stan skulle ha hembiträde. Jag fick inget eget rum, utan skulle ligga i soffan i deras finrum och fick inte skräpa ner på något vis. Bara en liten garderob att förvara mina få kläder i hade jag. Detta var under andra världskriget och där var inte mycket bilar. Varje morgon vaknade jag tidigt av hästklamp mot gatans stenläggning, eftersom fönstret i finrummet vette mot gatan. Regimentet låg i närheten och soldaterna skulle gå i parad och visa upp sig med musikkår och allting och jag var bara tvungen att titta ut på alla militärerna som gick så fint där i takt. En sådan upplevelse för mig! Jag hade bara varit i staden en gång tidigare – och då för att dra ut en tand. De flesta hembiträderna i Växjö kom från landet. Jag skulle laga mat och ta hand om de tre barnen och tvätta och städa – vare sig det behövdes eller inte. Så var det på den tiden. Det bakades inget bröd i den familjen, utan frun skickade i väg mig i en mjölkaffär att handla mjölk och grädde i lösvikt och bröd. Jag skulle köpa en Gullhammars bröd och en limpa, som jag inte uppfattade namnet på. Jag tänkte, vad **är** det hon säger, men var lite blyg och tordes inte fråga. Jag hade aldrig ätit ett köpt bröd tidigare, för hemma i Attsjö bakade alla själv och Thyra i affären tog inte hem köpebröd förrän in på 1950-talet... Familjen jag arbetade hos i Växjö hade elektrisk firma och vi skulle vara uppe hela natten för att julsylta. Då fick jag se ett Luciatåg och hon satt där uppe i vagnen med tärnor och allt! Det var något jag inte hade kunnat drömma om... Jag hade fyrtio kronor i månaden i lön, men eftersom jag bara ägde ett par skor, så var jag tvungen att skaffa mig ett par bottiner. De hade pälskant och kostade tjugo kronor – halva månadslönen. Jag hade också sparat, så att jag kunde köpa mig en kappa innan vintern var slut. En gång kom det en cirkus till stan, men det kostade två kronor i inträde, vet du. I Växjö fanns också en annan flicka från Furuby, men vi tyckte inte vi hade råd, fast det hade varit så roligt! Man fick lära sig att avstå.

Jag var bara över vintern i Växjö. När jag fyllde sexton år i april 1945, bodde jag hemma på Nyalund. Jag hade mycket hål i tänderna och hade skadat båda framtänderna, när jag cyklade omkull men inte haft råd att gå till tandläkaren. Nu ville jag tjäna pengar för att kunna laga mina tänder och jobbade därför på en torvmosse i Ramnåsa. Under krigsåren försökte man göra bränsle av allt möjligt och gjorde brännrotv, som man kunde elda med. Vi var elva stycken i arbetslaget och alla var karlar utom jag. Det var ackord och jag skulle ha hälften av vad karlarna tjänade. De öste upp rotv i en maskin och när den pressade rotven kom ut skulle jag med en lång kniv hugga av den mellan skarvarna. Ibland gick det så brinnande fort och ibland stod det nästan stilla, så det gällde att vara påpasslig. När rotven var upptagen skulle den vändas och stackas. Jag var hela sommaren i Ramnåsa och lyckades spara ihop pengar till två nya tänder mitt fram.

Hösten 1945 blev jag hos Erngårds, läraren vid skolan i Kårestad. Då var jag sexton år. Han var i kristidsnämnden och arbetade natt och dag. Det var mycket med ransoneringskort och allting och frun hjälpte också till. Vi var sju personer i hushållet och det var arbetsamt i den kalla gamla skolan. Skulle man göra något måste det göras i köket, för det fanns ingen annan stans att vara. På det stora bordet skulle jag stryka, mangla, baka och göra allting och det var inte lätt att hinna med mellan måltiderna. Jag var tvungen att tvätta åtminstone en gång i veckan, bära in allt vatten och värma på spisen. Jag hade skolstädningen också och så hade jag eldningen i skolan på morgnarna. Skolan värmdes upp med en vedkamin, medan lägenheten värmdes upp med sågspån, som packades i en behållare ute i vedboden. Det var viktigt att jag såg till att brasan aldrig slocknade, för det var den som värmdes upp hela lägenheten. Klockan kunde bli både elva och tolv ibland på kvällarna när jag var ute och fyllde på. Jag hade inget eget rum hos Erngårds hellre, utan låg i en säng, som de hade ställt vid dörren som gick till skolan, men vi låste ju alltid där. Det var obegränsad arbetstid, jag var bara fri varannan söndag och hade sextio kr i månaden. I april 1946 skulle jag hem igen och hjälpa dem där hemma, för de andra syskonen kunde inte. På sommaren jobbade jag på torvmossen tillsammans med mina äldre bröder Robert och Bengt. Vi var i samma arbetslag och cyklade ihop till Ramnåsa, så där trivdes jag bra. Det var skiftarbete, antingen jobbade vi från halv fyra på morgonen till middag eller från middag till tio på kvällen.

Jag hade varit så mycket hos Erngårds att jag nästan blivit som en del av familjen, så de skickade bud till mig om en sex veckors hushållskurs. Hösten 1946 gick jag i skolkök i Kårestad och bodde och hjälpte samtidigt till hos Erngårds. Det blev inte någon begränsad arbetstid. Jag var utfattig men jag fick i alla fall 30 kronor av dem, en halv månadslön, och det hade jag inte väntat mig. Jag blev så glad. I en liten byggnad på andra sidan skolan hade Erngårds gris och höns. Det hade alla under andra världskriget. Självt bodde Erngårds i ett litet rum uppe på andra våningen så de hade det heller inte så modernt. Resten av hösten var jag kvar hos dem men arbetade hos en major i stan över vintern. Där var arbetstiden reglerad, så jag behövde aldrig jobba längre än till klockan sju på kvällarna. Majoren var över femtio år och hade fyra små barn. Det äldsta var sex år, så där fick man tvätta nästan varje dag. Familjen hade badrum och stor lägenhet på sju rum, men jag trivdes inte så värst bra.

När det blev sommar började jag jobba på Ramnåsa torvmosse igen, för det var mycket roligare. Det var skiftarbete, så jag skulle börja klockan halv fyra på morgnarna och eftersom jag bodde hos min syster i Dädesjö, var det minst sex kilometer att cykla. Jag som var flicka skulle komma först för att göra eld i spisen och koka kaffe eller vad vi skulle ha med oss, så jag ställde klockan på kvart i två. Vilket väder det kunde vara tidigt på morgonen och så kallt det var ibland. Vi hade ju inte hellre så bra kläder, som man har nu för tiden. Jag arbetade från halv fyra på morgonen till klockan tolv och sedan sov jag litet på eftermiddagen. Det var sommaren 1947, jag var arton år och det gick redigt bra.

